

హనుమత్ సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నపరివారసమేత

ఫాల్గుణ శుద్ధ
ఏంచతు

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః
అఖండ సుందరకాండ పఠనం

18.03.2021
గురువారము

గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణుర్గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్సాక్షాత్పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవే నమః ॥
శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రీయాధ్యాసితవక్షసం ।
శ్రీతచేతనమందారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

అథ సంకల్పః

శ్రీమదాదివరాహక్షేత్రే విరాజమానస్య అఖిలాండకోటిబ్రహ్మాండ-
నాయకస్య శ్రీపద్మావతీజానేః భగవతః శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామినః సన్నిధౌ
ధర్మవిగ్రహస్య శ్రీరామచంద్రస్రభోః పాదసేవకస్య హనూమతః ప్రసాదేన
అస్మిన్ భువనే విషూచికా క్రిమిజనితసమస్తదుష్ప్రభావనిర్మూలన ద్వారా,
సర్వేషాం ఆస్తికమహాజనానాం, సర్వవిధ సుస్థిరతా సిద్ధ్యర్థం, విద్యా-విత్త-
వ్యాపార-దేశరక్షణాదిరంగేషు సర్వతోముఖాభివృద్ధి ద్వారా శ్రీరామరాజ్యస్య
పునర్వ్యవస్థాపనార్థం, సద్భావానాం, సత్సంకల్పానాం, సత్కార్యాణాం చ
సర్వతోముఖవిజయసిద్ధ్యర్థం, భారతవర్షస్య అభివృద్ధౌ నిమగ్నానామ్
అధికారిణాం, సైనికానాం, కర్షకవణిగాదీనాం, ఉపాధ్యాయ, వైజ్ఞానిక,
వైద్యాదీనాం చ సర్వేషాం సకుటుంబానాం, ఆయురారోగ్య, ఐశ్వర్య,
సద్బుద్ధీత్యాది సర్వశుభఫలప్రాప్త్యర్థం, శ్రీరామచంద్రరూపాంతరస్య
శ్రీమత్ వేంకటేశ్వరపరబ్రహ్మణః శ్రీమదాంజనేయస్య చ పరిపూర్ణ
అనుగ్రహసిద్ధ్యర్థం, శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణాంతర్గతే సుందరకాండే
పంచచత్వారింశసర్గతః అష్టచత్వారింశసర్గాంతర్గతశ్లోకపారాయణం,
శ్రీధన్వంతరి మంత్రపారాయణం చ అన్యోన్య సాహాయ్యేన ఆచార్యముఖేన
కరిష్యామహే.

శ్రీరామప్రార్థనా -

రామాయ రామభద్రాయ రామచంద్రాయ వేధసే ।
రఘునాథాయ నాథాయ సీతాయాః పతయే నమః ॥ 1 ॥

శ్రీ ఆంజనేయ ప్రార్థనా -

గోష్పదీకృతవారాశిం మశకీకృతరాక్షసం ।
రామాయణమహామాలారత్నం వందేఽనిలాత్మజమ్ ॥ 2 ॥

శ్రీవాల్మీకి ప్రార్థనా -

కూజంతం రామ రామేతి మధురం మధురాక్షరమ్ ।
ఆరుహ్య కవితాశాఖాం వందే వాల్మీకి కోకిలమ్ ॥ 3 ॥

శ్రీహనుమతే నమః

“ సుందరకాండ పఠనం ”

అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే

పఞ్చచత్వారింశః సర్గః

1. తతస్తే రాక్షసేంద్రేణ చోదితా ముద్రిణః సుతాః ।
నిర్యయుర్భవనాత్మస్మాత్ సప్త సప్తార్చివర్చసః ॥ 45.1 ॥
2. మహాబలపరీవారా ధనుష్మన్తో మహాబలాః ।
కృతాస్త్రాస్త్రవిదాం శ్రేష్ఠాః పరస్పరజయైషిణః ॥ 45.2 ॥
3. హేమజాలపరిక్షిప్తైర్వజవద్భిః పతాకిభిః ।
తోయదస్పననిరోఽప్తైర్వాజియుక్తైర్మహారథైః ॥ 45.3 ॥
4. తప్తకాంచనచిత్రాణి చాసాన్యమితవిక్రమాః ।
విస్ఫారయన్తః సంహృష్టాస్తడిత్పన్త ఇవామ్బుదాః ॥ 45.4 ॥
5. జనన్యస్తు తతస్తేషాం విదిత్యా కింకరాన్ హతాన్ ।
బభూవుః శోకసమ్భ్రాన్తాః సబాన్ధవసుహృజ్ఞనాః ॥ 45.5 ॥

6. తే పరస్పరసంఘర్షాన్తప్తకాంచనభూషణాః ।
అభిపేతుర్హనూమన్తం తోరణస్థమవస్థితమ్ ॥ 45.6 ॥

7. సృజన్తో బాణవృష్టిం తే రథగర్జితనిఃస్వనాః ।
వృష్టిమన్త ఇవామ్బుదా విచేరుర్నైర్వృతామ్బుదాః ॥ 45.7 ॥

8. అవకీర్ణస్తతస్తాభిర్హనూమాఞ్చరవృష్టిభిః ।
అభవత్ సంవృతాకారః శైలరాడివ వృష్టిభిః ॥ 45.8 ॥

9. స శరాన్ మోఘయామాస తేషామాశుచరః కపిః ।
రథవేగం చ వీరాణాం విచరన్ విమలేఽమ్బురే ॥ 45.9 ॥

10. స తైః క్రీడన్ ధనుష్మద్భిర్వ్యోమ్ని వీరః ప్రకాశతే ।
ధనుష్మద్భిర్వృథా మేఘైర్మారుతః ప్రభురమ్బురే ॥ 45.10 ॥

11. స కృత్వా నినదం ఘోరం త్రాసయన్స్తాం మహాచమూమ్ ।
చకార హనుమాన్ వేగం తేషు రక్షస్సు వీర్యవాన్ ॥ 45.11 ॥

12. తలీనాభ్యహనత్ కాంశ్చిత్ పాదైః కాంశ్చిత్ పరన్తపః ।
ముష్టినాఽభ్యహనత్ కాంశ్చిన్నశ్చైః కాంశ్చిద్ వ్యదారయత్ ॥ 45.12 ॥

13. ప్రమమాథోరసా కాంశ్చిదూరుభ్యామపరాన్ కపిః ।
కేచిత్తస్య నినాదేన తత్రైవ పతితా భువి ॥ 45.13 ॥

14. తతస్తేష్వవసన్నేషు భూమౌ నిపతితేషు చ ।
తత్రైన్యమగమత్పర్వం దిశో దశ భయార్దితమ్ ॥ 45.14 ॥

15. వినేదుర్విస్వరం నాగా నిపేతుర్భువి వాజినః ।
భగ్నునీడధ్వజచ్చత్రైర్భుశ్చ కీర్ణాఽభవద్రథైః ॥ 45.15 ॥

16. ప్రవతా రుధిరేణాథ ప్రవన్యో దర్శితాః పథి ।
వివిధైశ్చ స్వరైర్లంకా ననాద వికృతం తదా ॥ 45.16 ॥
17. స తాన్ ప్రవృద్ధాన్ వినిహత్య రాక్షసాన్
మహాబలశ్చణ్డపరాక్రమః కపిః ।
యుయుత్సరన్వైః పునరేవ రాక్షసైః
తమేవ వీరోఽభిజగామ తోరణమ్ ॥ 45.17 ॥
- ఇత్యార్షే శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**
పంచత్వారింశః సర్గః
***
- అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**
షట్త్వారింశః సర్గః
18. హతాన్ మన్త్రిసుతాన్ బుద్ధ్వా వానరేణ మహాత్మనా ।
రావణః సంవృతాకారశ్చకార మతిముత్తమామ్ ॥ 46.1 ॥
19. స విరూపాక్షయూపాక్షౌ దుర్ధరం చైవ రాక్షసమ్ ।
ప్రఘసం భాసకర్ణం చ పంచ సేనాగ్రనాయకాన్ ॥ 46.2 ॥
20. సన్నిదేశ దశగ్రీవో వీరాన్నయవిశారదాన్ ।
హనూమద్గ్రహణవ్యగ్రాన్ వాయువేగసమాన్ యుధి ॥ 46.3 ॥
21. యాత సేనాగ్రగాః సర్వే మహాబలపరిగ్రహాః ।
సనాజిరథమాతంగాః స కపిః శాస్యతామితి ॥ 46.4 ॥
22. యత్తైశ్చ ఖలు భావ్యం స్యాత్ తమాసాద్య వనాలయమ్ ।
కర్మ చాపి సమాధేయం దేశకాల విరోధినమ్ ॥ 46.5 ॥

23. న హ్యహం తం కపిం మన్యే కర్మణా ప్రతితర్కయన్ ।
సర్వథా తన్మహద్భూతం మహాబలపరిగ్రహమ్ ॥
భవేద్విస్త్రేణ వా సృష్టమస్మదర్థం తపోబలాత్ ॥ 46.6 ॥
24. సనాగయక్షగన్ధర్వా దేవాసురమహర్షయః ।
యుష్మాభిః సహితైః సర్వైర్మయా సహ వినిర్జితాః ॥ 46.7 ॥
25. తైరవశ్యం విధాతవ్యం వ్యలీకం కించిదేవ నః ।
తదేవ నాత్ర సన్దేహాః ప్రసహ్య పరిగృహ్యతామ్ ॥ 46.8 ॥
26. నావమాన్యో భవద్భిశ్చ హరిర్ధీరపరాక్రమః ।
దృష్ట్వా హి హరయః పూర్వం మయా విఘ్నవిక్రమాః ॥ 46.9 ॥
27. వాలీ చ సహసుగ్రీవో జామ్బవాంశ్చ మహాబలః ।
నీలః సేనాపతిశ్చైవ యే చాన్యే ద్వివిదాదయః ॥ 46.10 ॥
28. నైవం తేషాం గతిర్భీమా న తేజో న పరాక్రమః ।
న మతిర్న బలోత్సాహా న రూపపరికల్పనమ్ ॥ 46.11 ॥
29. మహత్ సత్త్వమిదం జ్ఞేయం కపిరూపం వ్యవస్థితమ్ ।
ప్రయత్నం మహదాస్థాయ క్రియతామస్య నిగ్రహః ॥ 46.12 ॥
30. కామం లోకాస్త్రయః సేన్ద్రాః ససురాసురమానవాః ।
భవతామగ్రతః స్థాతుం న పర్యాప్తా రణాజిరే ॥ 46.13 ॥
31. తథాఽపి తు న యజ్ఞేన జయమాకాంక్షతా రణే ।
ఆత్మా రక్ష్యః ప్రయత్నేన యుద్ధసిద్ధిర్హి చంచలా ॥ 46.14 ॥

32. తే స్వామివచనం సర్వే ప్రతిగృహ్య మహాజనః ।
సముత్పేతుర్మహావేగా హుతాశసమతేజసః ॥ 46.15 ॥
33. రథైర్మతైశ్చ మాతంగైః వాజిభిశ్చ మహాజనైః ।
శస్రైశ్చ వివిధైస్త్రిక్షణైః సర్వైశ్చోపచితా బలైః ॥ 46.16 ॥
34. తతస్తం దదృశుర్వీరా దీప్యమానం మహాకపిమ్ ।
రశ్మిమన్త మివోద్యన్తం స్వతేజోరశ్మిమాలినమ్ ॥ 46.17 ॥
35. తోరణస్థం మహోత్సాహం మహాసత్త్వం మహాబలమ్ ।
మహామతిం మహావేగం మహాకాయం మహాబలమ్ ॥ 46.18 ॥
36. తం సమీక్ష్యైవ తే సర్వే దిక్షు సర్వాస్వవస్థితాః ।
తైస్టైః ప్రహరణైర్భీమైరభిపేతుస్తతస్తతః ॥ 46.19 ॥
37. తస్య పంచాయసాస్తీక్షణాః శితాః పీతముఖాః శరాః ।
శిరస్యత్పలపత్రాభా దుర్ధరేణ నిపాతితాః ॥ 46.20 ॥
38. స తైః పంచభిరావిద్యః శరైః శిరసి వానరః ।
ఉత్పాత నదన్ వ్యోమ్ని దిశో దశ వినాదయన్ ॥ 46.21 ॥
39. తతస్తు దుర్ధరో వీరః సరథః సజ్యకార్ముకః ।
కిరన్ శరశతైస్త్రిక్షణైరభిపేదే మహాబలః ॥ 46.22 ॥
40. స కపిర్వారయామాస తం వ్యోమ్ని శరవర్షిణమ్ ।
వృష్టిమన్తం పయోదాన్తే పయోదమివ మారుతః ॥ 46.23 ॥
41. అర్జుమానస్తతస్త్వేన దుర్ధరేణానిలాత్మజః ।
చకార కదనం భూయో వ్యవర్షత చ వేగవాన్ ॥ 46.24 ॥

42. స దూరం సహసోత్పత్య దుర్ధరస్య రథే హరిః ।
నిపపాత మహావేగో విద్యుద్రాశిర్గిరావివ ॥ 46.25 ॥
43. తతః స మథితాష్టాశ్వం రథం భగ్నాక్షకూబరమ్ ।
విహాయ న్యపతద్ భూమౌ దుర్ధరస్త్వక్తజీవితః ॥ 46.26 ॥
44. తం విరూపాక్షయూపాక్షౌ దృష్ట్వా నిపతితం భువి ।
సశ్ణాతరోషౌ దుర్ధరాన్వత్పేతతురరిన్దమౌ ॥ 46.27 ॥
45. స తాభ్యాం సహసోత్పత్య విష్ఠితో విమలేఽమ్బరే ।
ముద్గరాభ్యాం మహాబాహుర్వక్షస్యభిహతః కపిః ॥ 46.28 ॥
46. తయోర్వేగవతోర్వేగం వినిహత్య మహాబలః ।
నిపపాత పునర్భూమౌ సుపర్ణసమవిక్రమః ॥ 46.29 ॥
47. స సాలవృక్షమాసాద్య తముత్పాట్య చ వానరః ।
తావుభౌ రాక్షసా వీరౌ జఘాన పవనాత్మజః ॥ 46.30 ॥
48. తతస్తాంస్త్రీన్ హతాన్ జ్ఞాత్వా వానరేణ తరస్వినా ।
అభిపేదే మహావేగః ప్రసహ్య ప్రఘసో హరిమ్ ॥ 46.31 ॥
49. భాసకర్ణశ్చ సంక్రుద్ధః శూలమాదాయ వీర్యవాన్ ।
ఏకతః కపిశార్దూలం యశస్వినమవస్థితమ్ ॥ 46.32 ॥
50. పట్టిశేన శితాగ్రేణ ప్రఘసః ప్రత్యయోధయత్ ।
భాసకర్ణశ్చ శూలేన రాక్షసః కపిసత్తమమ్ ॥ 46.33 ॥
51. స తాభ్యాం విక్షతైర్కాత్రైరస్పగ్నిగ్ధతనూరుహః ।
అభవద్వానరః క్రుద్ధో బాలసూర్యసమప్రభః ॥ 46.34 ॥

52. సముత్పాట్య గిరేః శృంగం సమృగవ్యాలపాదపమ్ ।
జఘాన హనుమాన్ వీరో రాక్షసా కపికుంజరః ॥ 46.35 ॥
53. తత స్తేష్యవసన్నేషు సేనాపతిషు పశ్యసు ।
బలం తదవశేషం చ నాశయామాస వానరః ॥ 46.36 ॥
54. అశ్వైరశ్వాన్ గజైర్నాగాన్ యోధైర్యోధాన్ రథై రథాన్ ।
స కపిర్నాశయామాస సహస్రాక్ష ఇవాసురాన్ ॥ 46.37 ॥
55. హతైర్నాగైశ్చ తురగైర్భగ్నైశ్చ మహారథైః ।
హతైశ్చ రాక్షసైర్భూమీ రుద్ధమార్గా సమస్తతః ॥ 46.38 ॥
56. తతః కపిస్తాన్ ధ్వజినీపతీన్ రణే
నిహత్య వీరాన్ సబలాన్ సవాహనాన్ ।
సమీక్ష్య వీరః పరిగృహ్య తోరణం
కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ 46.39 ॥
- ఇత్యార్షే శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**
షట్పత్కారింశః సర్గః
***
- అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికావ్యే సుందరకాండే**
సప్తచత్వారింశః సర్గః
57. సేనాపతీన్ పంచ స తు ప్రమాపితాన్
హనూమతా సానుచరాన్ సవాహనాన్ ।
సమీక్ష్య రాజా సమరోద్ధతోన్ముఖం
కుమారమక్షం ప్రసమైక్షతాగ్రతః ॥ 47.1 ॥

58. స తస్య దృష్ట్యర్చణసంప్రచోదితః
ప్రతాపవాన్ కాంచనచిత్రకార్ముకః ।
సముత్పాతాథ సదస్యదీరితో
ద్విజాతిముఖ్యైర్లహిషేవ పావకః ॥ 47.2 ॥
59. తతో మహద్బాలదివాకరప్రభం
ప్రతప్తజామ్బూనదజాలసంతతమ్ ।
రథం సమాస్థాయ యయా స వీర్యవాన్
మహోహరిం తం ప్రతి నైర్ఋతర్షభః ॥ 47.3 ॥
60. తతస్తపఃసంగ్రహసంచయార్జితం
ప్రతప్తజామ్బూనదజాలశోభితమ్ ।
పతాకినం రత్నవిభూషితధ్వజం
మనోజవాష్టాశ్చవరైః సుయోజితమ్ ॥ 47.4 ॥
61. సురాసురాధృష్యమసంగచారిణం
రవిప్రభం వ్యోమచరం సమాహితమ్ ।
సతూణమష్టాసినిబద్ధబన్ధరం
యథాక్రమావేశితశక్తి తోమరమ్ ॥ 47.5 ॥
62. విరాజమానం ప్రతిపూర్ణవస్తునా
స హేమదామ్నా శశిసూర్యవర్చసా ।
దివాకరాభం రథమాస్థితస్తతః
స నిర్జగామామరతుల్యవిక్రమః ॥ 47.6 ॥
63. స పూరయన్ ఖం చ మహీం చ సాచలాం
తురగ్గమాతగ్గమహోరథస్వవైః ।
బలైః సమేతైః స హి తోరణస్థితం
సమర్థమాసీనముసాగమత్ కపిమ్ ॥ 47.7 ॥

64. స తం సమాసాద్య హరిం హరీక్షణో
యుగాంతకాలాగ్నిమివ ప్రజాక్షయే ।
అవస్థితం విస్మితజాతసంభ్రమః
సమైక్షతాక్షో బహుమానచక్షుషా ॥ 47.8 ॥
65. స తస్య వేగం చ కపేర్మహాత్మనః
పరాక్రమం చారిషు పార్థివాత్మజః ।
విధారయన్ స్వం చ బలం మహాబలో
హిమక్షయే సూర్య ఇవాభివర్ధతే ॥ 47.9 ॥
66. స జాతమన్యుః ప్రసమీక్ష్య విక్రమం
స్థిరం స్థితః సంయతి దుర్నివారణమ్ ।
సమాహితాత్మా హనుమస్తమాహవే
ప్రచోదయామాస శరైస్త్రైభిః శితైః ॥ 47.10 ॥
67. తతః కపిం తం ప్రసమీక్ష్య గర్వితం
జితశ్రమం శత్రుపరాజయోర్జితమ్ ।
అవైక్షతాక్షః సముదీర్ఘమానసః
స బాణపాణిః ప్రగృహీతకార్ముకః ॥ 47.11 ॥
68. స హేమనిష్కాంగదచారుకుణ్డలః
సమాససాదాశుపరాక్రమః కపిమ్ ।
తయోర్భభూవాప్రతిమః సమాగమః
సురాసురాణామపి సప్రభుమప్రదః ॥ 47.12 ॥
69. రరాస భూమీర్ష తతాప భానుమాన్
వవౌ న వాయుః ప్రచచాల చాచలః ।
కపేః కుమారస్య చ వీక్ష్య సంయుగం
ననాద చ ద్యౌరుదధిశ్చ చుక్షుభే ॥ 47.13 ॥

70. తతః స వీరః సుముఖాన్ పతత్రీణః
సువర్ణపుంఖాన్ సవిషానివోరగాన్ ।
సమాధిసంయోగవిమోక్షతత్త్వవిత్
చరానభ త్రీన్ కపిమూర్ఖ్యపాతయత్ ॥ 47.14 ॥
71. స తైః శరైర్మూర్ఖి సమం నిపాతితైః
క్షరన్నస్పృగ్గిగ్గవివృత్తలోచనః ।
నవోదితాదిత్యనిభః శరాంశుమాన్
వ్యరాజతాదిత్య ఇవాంశుమాలికః ॥ 47.15 ॥
72. తతః స పింగాధిపమన్త్రిసత్తమః
సమీక్ష్య తం రాజవరాత్మజం రణే ।
ఉదగ్రచిత్రాయుధచిత్రకార్ముకం
జహర్ష చాపూర్యత చాహవోన్ముఖః ॥ 47.16 ॥
73. స మన్దరాగ్రస్థ ఇవాంశుమాలికో
వివృద్ధకోపో బలవీర్యసంయుతః ।
కుమారమక్షం సబలం సవాహనం
దదాహ నేత్రాగ్నిమరీచిభిస్తదా ॥ 47.17 ॥
74. తతః స బాణాసనచిత్రకార్ముకః
శరప్రవర్షో యుధి రాక్షసామ్బుదః ।
శరాన్ ముమోచాశు హరీశ్వరాచలే
వలాహకో వృష్టిమివాచలోత్తమే ॥ 47.18 ॥
75. తతః కపిస్తం రణచణ్డవిక్రమం
వివృద్ధతేజోబలవీర్యసంయుతమ్ ।
కుమారమక్షం ప్రసమీక్ష్య సంయుగే
ననాద హర్షాద్ ఘనతుల్యవిక్రమః ॥ 47.19 ॥

76. స బాలభావాద్యుధి వీర్యదర్పితః
 ప్రవృద్ధమన్యుః క్షతజోపమేక్షణః ।
 సమాససాదాప్రతిమం కపిం రణే
 గజో మహాకూపమివావృతం తృణైః ॥ 47.20 ॥

77. స తేన బాణైః ప్రసభం నిషాతితైః
 చకార నాదం ఘననాదనిస్వనః ।
 సముత్పాతాశు నభః స మారుతిః
 భుజోరువిక్షేపణఘోరదర్శనః ॥ 47.21 ॥

78. సముత్పతంతం సమభిద్రవద్భలీ
 స రాక్షసానాం ప్రవరః ప్రతాపవాన్ ।
 రథీ రథిశ్రేష్ఠతమః కిరన్ శరైః
 పయోధరః శైలమివాశ్మవృష్టిభిః ॥ 47.22 ॥

79. స తాన్ శరాంస్తస్య హరిర్విమోక్షయన్
 చచార వీరః పథి వాయుసేవితే ।
 శరాస్తరే మారుతవద్ వినిష్పతన్
 మనోజవః సంయతి చండవిక్రమః ॥ 47.23 ॥

80. తమాత్తబాణాసనమాహవోన్ముఖం
 ఖమాస్త్పణాంతం విశిఖైః శరోత్తమైః ।
 అవైక్షతాక్షం బహుమానచక్షుషా
 జగామ చింతాం చ స మారుతాత్మజః ॥ 47.24 ॥

81. తతః శరైర్భిన్నభుజాస్తరః కపిః
 కుమారవీరేణ మహాత్మనా నదన్ ।
 మహాభుజః కర్మవిశేషతత్త్వవిత్
 విచింతయామాస రణే పరాక్రమమ్ ॥ 47.25 ॥

82. ఆబాలవద్బాలదివాకరప్రభః
 కరోత్యయం కర్మ మహాన్మహాబలః ।
 న చాస్య సర్వాహవకర్మశోభినః
 ప్రమాపణే మే మతిరత్ర జాయతే ॥ 47.26 ॥

83. అయం మహాత్మా చ మహాంశ్చ వీర్యతః
 సమాహితశ్చాతిసహశ్చ సంయుగే ।
 అసంశయం కర్మగుణోదయాదయం
 సనాగయక్షైర్మునిభిశ్చ పూజితః ॥ 47.27 ॥

84. పరాక్రమోత్సాహవిప్రద్ధమానసః
 సమీక్షతే మాం ప్రముఖాగతః స్థితః ।
 పరాక్రమో హ్యస్య మనాంసి కమ్పయేత్
 సురాసురాణామపి శీఘ్రగామినః ॥ 47.28 ॥

85. న ఖల్వయం నాభిభవేదుపేక్షితః
 పరాక్రమో హ్యస్య రణే వివర్ణతే ।
 ప్రమాపణం త్యేవ మమాస్య రోచతే
 న వర్ణమానోఽగ్నిరుపేక్షితుం క్షమః ॥ 47.29 ॥

86. ఇతి ప్రవేగం తు పరస్య తర్కయన్
 స్వకర్మయోగం చ విధాయ వీర్యవాన్ ।
 చకార వేగం తు మహాబలస్తదా
 మతిం చ చక్రేఽస్య వధే మహాకపిః ॥ 47.30 ॥

87. స తస్య తానష్టహయాన్ మహాజవాన్
 సమాహితాన్ భారసహాన్ వివర్ణనే ।
 జఘాన వీరః పథి వాయుసేవితే
 తలప్రహారైః పవనాత్మజః కపిః ॥ 47.31 ॥

88. తతస్తలేనాభిహతో మహారథః
 స తస్య పింగాధిపమన్త్రినిర్జితః ।
 ప్రభగ్ననీడః పరిముక్తకూబరః
 పపాత భూమౌ హతవాజిరప్పూరాత్ ॥ 47.32 ॥

89. స తం పరిత్యజ్య మహారథో రథం
 సకార్ముకః ఖడ్గధరః ఖముత్పతన్ ।
 తపోఽభియోగాదృషిరుగ్రవీర్యవాన్
 విహాయ దేహం మరుతామివాలయమ్ ॥ 47.33 ॥

90. తతః కపిస్తం విచరన్తమమ్బరే
 పతత్రిరాజానిలసిద్ధసేవితే ।
 సమేత్య తం మారుతతుల్యవిక్రమః
 క్రమేణ జగ్రాహ స పాదయోర్ద్వధమ్ ॥ 47.34 ॥

91. స తం సమావిధ్య సహస్రశః
 కపిర్మహోరగం గృహ్య ఇవాణ్ణజేశ్వరః ।
 ముమోచ వేగాత్ పితృతుల్యవిక్రమో
 మహీతలే సంయతి వానరోత్తమః ॥ 47.35 ॥

92. స భగ్న బాహూరుకటీశిరోధరః
 క్షరన్నస్పృజ్మిర్మథిత్వాస్థిలోచనః ।
 స భగ్నసన్ధిః ప్రవిక్రీర్ణబన్ధనో
 హతః క్షితౌ వాయుసుతేన రాక్షసః ।
 మహాకపిర్భూమితలే నిషేడ్య తం
 చకార రక్షోధిపతేర్మహద్భయమ్ ॥ 47.36 ॥

93. మహర్షిభిశ్చక్రచరైర్మహావ్రతైః
 సమేత్య భూతైశ్చ సయక్షపన్నగైః ।
 సురైశ్చ సేన్ధైర్భృశజాతవిస్మయైః
 హతే కుమారే స కపిర్నిరీక్షితః ॥ 47.37 ॥

94. నిహత్య తం వజ్రసుతోపమప్రభం
 కుమారమక్షం క్షతజోపమేక్షణమ్ ।
 తమేవ వీరోఽభిజగామ తోరణం
 కృతక్షణః కాల ఇవ ప్రజాక్షయే ॥ 47.38 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణే ఆదికాండే

సప్తచత్వారింశః సర్గః

***

అథ శ్రీమద్వాల్మీకిరామాయణే ఆదికాండే

అష్టచత్వారింశః సర్గః

95. తతః స రక్షోఽధిపతిర్మహాత్మా
 హనూమతాఽక్షే నిహతే కుమారే ।
 మనః సమాధాయ తదేన్ద్రకల్పం
 సమాదిదేశేన్ద్రజితం సరోషమ్ ॥ 48.1 ॥

96. త్వమస్త్రవిచ్ఛస్త్రవిదాం వరిష్ఠః
 సురాసురాణామపి శోకదాతా ।
 సురేషు సేన్ధేషు చ దృష్టకర్మా
 పితామహారాధనసంచితాస్త్రః ॥ 48.2 ॥

97. తవాస్త్రబలమాసాద్య నాసురా న మరుద్గణాః ।
 న శేకుః సమరే స్థాతుం సురేశ్వరసమాశ్రితాః ॥ 48.3 ॥

98. న కశ్చిత్ త్రిషు లోకేషు సంయుగే న గతశ్రమః ।
భుజవీర్యాభిగుప్తశ్చ తపసా చాభిరక్షితః ॥
దేశకాలవిభాగజ్ఞస్త్వమేవ మతిసత్తమః ॥ 48.4 ॥
99. న తేఽస్త్వశక్యం సమరేషు కర్మణా
న తేఽస్త్వకార్యం మతిపూర్వమస్త్రణే ।
న సోఽస్తి కశ్చిత్ త్రిషు సంగ్రహేషు వై
న వేద యస్తేఽస్త్రబలం బలం చ తే ॥ 48.5 ॥
100. మమానురూపం తపసో బలం చ
తే పరాక్రమశ్చాస్త్రబలం చ సంయుగే ।
స త్వాం సమాసాద్య రణావమర్దే
మనః శ్రమం గచ్ఛతి నిశ్చితార్థమ్ ॥ 48.6 ॥
101. నిహతాః కింకరాః సర్వే జమ్బుమాలీ చ రాక్షసః ।
అమాత్యపుత్రా వీరాశ్చ పంచ సేనాగ్రయాయినః ॥ 48.7 ॥
102. బలాని సుసమృద్ధాని సాశ్వనాగరథాని చ ।
సహోదరస్తే దయితః కుమారోఽక్షశ్చ సూదితః ॥ 48.8 ॥
103. న హి తేష్యేవ మే సారో యస్త్వయ్యరినిషూదన ॥ 48.9 ॥
104. ఇదం హి దృష్ట్వా మతిమన్మహద్బలం
కపేః ప్రభావం చ పరాక్రమం చ ।
త్వమాత్మనశ్చాపి సమీక్ష్య సారం
కురుష్య వేగం స్వబలానురూపమ్ ॥ 48.10 ॥

105. బలావమర్దస్త్వయి సన్నికృష్టే
యథా గతే శామ్యతి శాంతశత్రౌ ।
తథా సమీక్ష్యాత్మబలం పరం చ
సమారభస్వాస్త్రవిదాం వరిష్ఠ ॥ 48.11 ॥
106. న వీర సేనా గణశోచ్యవన్తి
న వజ్రమాదాయ విశాలసారమ్ ।
న మారుతస్యాస్య గతేః ప్రమాణం
న చాగ్నికల్పః కరణేన హస్తుమ్ ॥ 48.12 ॥
107. తమేవమర్థం ప్రసమీక్ష్య సమ్యక్
స్వకర్మసామ్యాద్ది సమాహితాత్మా ।
స్మరంశ్చ దివ్యం ధనుషోఽస్త్రవీర్యం
వ్రజాక్షతం కర్మ సమారభస్వ ॥ 48.13 ॥
108. న ఖల్వియం మతిః శ్రేష్ఠా యత్త్వాం సంప్రేషయామ్యహమ్ ।
ఇయం చ రాజధర్మాణాం క్షత్రస్య చ మతిర్మతా ॥ 48.14 ॥
109. నానాశస్త్రైశ్చ సంగ్రామే వైశారద్యమరిష్టమ ।
అవశ్యమేవ బోధ్యం కామ్యశ్చ విజయో రణే ॥ 48.15 ॥
110. తతః పితుస్తద్వచనం నిశమ్య ప్రదక్షిణం దక్షసుతప్రభావః ।
చకార భర్తారమదీనసత్వో రణాయ వీరః ప్రతిపన్నబుద్ధిః ॥ 48.16 ॥
111. తతస్థైః స్వగణైరిష్టైరిష్టజిత్ ప్రతిపూజితః ।
యుద్ధోద్ధతః కృతోత్సాహః సంగ్రామం ప్రత్యపద్యత ॥ 48.17 ॥

112. శ్రీమాన్ పద్మపలాశాక్షో రాక్షసాధిపతేః సుతః ।
నిర్లగామ మహాతేజాః సముద్ర ఇవ పర్వసు ॥ 48.18 ॥
113. స పక్షిరాజోపమతుల్యవేగైర్వ్యాలైశ్చతుర్భిః సితత్క్ష్ణణదంఢ్రైః ।
రథం సమాయుక్తమసంగవేగం సమారురోహేష్టజిదిష్టకల్పః ॥
॥ 48.19 ॥
114. స రథీ ధన్వినాం శ్రేష్ఠః శస్త్రజ్ఞోఽస్త్రవిదాం వరః ।
రథేనాభియయౌ క్షిప్రం హనూమాన్ యత్ర సోఽభవత్ ॥ 48.20 ॥
115. స తస్య రథనిర్ఘోషం జ్యాస్వనం కార్ముకస్య చ ।
నిశమ్య హరివీరోఽసౌ సంప్రహృష్టతరోఽభవత్ ॥ 48.21 ॥
116. సుమహచ్ఛాపమాదాయ శితశల్యాంశ్చ సాయకాన్ ।
హనూమన్తమభిప్రేత్య జగామ రణపణ్డితః ॥ 48.22 ॥
117. తస్మింస్తతః సంయతి జాతహర్షే
రణాయ నిర్గచ్ఛతి బాణపాణౌ ।
దిశశ్చ సర్వాః కలుషా బభూవుః
మృగాశ్చ రౌద్రా బహుధా వినేదుః ॥ 48.23 ॥
118. సమాగతస్తత తు నాగయక్షా మహర్షయశ్చక్రచరాశ్చ సిద్ధాః ।
నభః సమావృత్య చ పక్షిసంఘా వినేదురుచ్చైః పరమప్రహృష్టాః ॥
॥ 48.24 ॥
119. ఆయాన్తం సరథం దృష్ట్వా తూర్ణమిష్టజితం కపిః ।
విననాద మహానాదం వ్యవర్తత చ వేగవాన్ ॥ 48.25 ॥
120. ఇష్టజిత్తు రథం దివ్యమాస్థితశ్చిత్రకార్ముకః ।
ధనుర్విస్ఫారయామాస తడిదూర్జితనిఃస్వనమ్ ॥ 48.26 ॥

121. తతః సమేతావతిత్క్ష్ణణవేగౌ మహాబలౌ తౌ రణనిర్విశంకౌ ।
కపిశ్చ రక్షోధిపతేశ్చ పుత్రః సురాసురేంద్రావివ బద్ధవైరౌ ॥ 48.27 ॥
122. స తస్య వీరస్య మహారథస్య ధనుష్కూతః సంయతి సంమతస్య ।
శరప్రవేగం వ్యహనత్ ప్రవృద్ధశ్చచార మార్గే పితురప్రమేయే ॥
॥ 48.28 ॥
123. తతః శరానాయతతిత్క్ష్ణణశల్యాన్ సుపత్రిణః కాంచేనచిత్రపుంఖాన్ ।
ముమోచ వీరః పరవీరహన్తా సుసన్నతాన్ వజ్రనిపాతవేగాన్ ॥
॥ 48.29 ॥
124. తతస్తు తత్యన్తననిఃస్వనం చ
మృదంగభేరీపటహస్వనం చ ।
వికృష్యమాణస్య చ కార్ముకస్య
నిశమ్య ఘోషం వునరుత్పపాత ॥ 48.30 ॥
125. శరాణామన్తరేష్వాశు వ్యవర్తత మహాకపిః ।
హరిస్తస్యాభిలక్షస్య మోఘయంల్లక్ష్యసంగ్రహమ్ ॥ 48.31 ॥
126. శరాణామగ్రతస్తస్య పునః సమభివర్తత ।
ప్రసార్య హస్తౌ హనుమానుత్పపాతానిలాత్మజః ॥ 48.32 ॥
127. తావుభౌ వేగసమ్పన్నౌ రణకర్మవిశారదౌ ।
సర్వభూతమనోగ్రాహి చక్రతుర్యుద్ధముత్తమమ్ ॥ 48.33 ॥
128. హనూమతో వేద న రాక్షసోఽస్తరం
న మారుతిస్తస్య మహాత్మనోఽస్తరమ్ ।
పరస్పరం నిర్విషహౌ బభూవతుః
సమేత్య తౌ దేవసమానవిక్రమా ॥ 48.34 ॥

129. తతస్తు లక్ష్యే స విహన్యమానే
శరేష్యమోఘేషు చ సంపతత్పు ।
జగామ చింతాం మహతీం మహాత్మా
సమాధిసంయోగసమాహితాత్మా ॥ 48.35 ॥
130. తతో మతిం రాక్షసరాజసూనుః చకార తస్మిన్ హరివీరముఖ్యే ।
అవధ్యతాం తస్య కపిః సమీక్ష్య కథం నిగచ్ఛేదితి నిగ్రహార్థమ్ ॥
॥ 48.36 ॥
131. తతః పైతామహం వీరః సోఽస్త్రమస్త్రవిదాం వరః ।
సన్దధే సుమహాతేజా స్తం హరిప్రవరం ప్రతి ॥ 48.37 ॥
132. అవధ్యోఽయమితి జ్ఞాత్వా తమస్త్రేణాస్త్రతత్త్వవిత్ ।
నిజగ్రాహ మహాబాహుర్మారుతాత్మజమిన్ద్రజిత్ ॥ 48.38 ॥
133. తేన బద్ధస్తతోఽస్త్రేణ రాక్షసేన స వానరః ।
అభవన్నిర్విచేష్టశ్చ పసాత చ మహీతలే ॥ 48.39 ॥
134. తతోఽథ బుద్ధ్యా స తదస్త్రబన్ధం
ప్రభోః ప్రభావాద్విగతాత్మవేగః ।
పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ
విచిన్తయామాస హరిప్రవీరః ॥ 48.40 ॥
135. తతః స్వాయముబ్బవైర్మవైర్బహ్మస్త్రమభిమన్రితమ్ ।
హనూమాంశ్చిన్తయామాస వరదానం పితామహాత్ ॥ 48.41 ॥
136. న మేఽస్య బన్ధస్య చ శక్తిరస్తి
విమోక్షణే లోకగురోః ప్రభావాత్ ।
ఇత్యేవ మత్వా విహితోఽస్త్రబన్ధో
మయాఽఽత్మయోనేరనువర్తితవ్యః ॥ 48.42 ॥

137. స వీర్యమస్త్రస్య కపిర్విచార్య పితామహానుగ్రహమాత్మనశ్చ ।
విమోక్షశక్తిం పరిచిన్తయిత్వా పితామహాజ్ఞామనువర్తతే స్మ ॥ 48.43 ॥
138. అస్త్రేణాపి హి బద్ధస్య భయం మమ న జాయతే ।
పితామహమహేన్ద్రాభ్యాం రక్షితస్యానిలేన చ ॥ 48.44 ॥
139. గ్రహణే చాపి రక్షోభిర్మహాన్ మే గుణదర్శనః ।
రాక్షసేష్ట్రేణ సంవాదస్తస్మాద్గృహ్లాన్తు మాం పరే ॥ 48.45 ॥
140. స నిశ్చితార్థః పరవీరహంతా సమీక్ష్యకారీ వినివృత్తచేష్టః ।
పరైః ప్రసహ్యభిగతైర్నిగృహ్య ననాద తైస్తైః పరిభర్త్యమానః ॥ 48.46 ॥
141. తతస్తం రాక్షసా దృష్ట్వా నిర్విచేష్టమరిన్ద్రమమ్ ।
బబన్ధుః శణవల్కైశ్చ ద్రుమచీరైశ్చ సంహతైః ॥ 48.47 ॥
142. స రోచయామాస పరైశ్చ బన్ధం
ప్రసహ్య వీరైరభినిగ్రహం చ ।
కౌతూహలాన్మాం యది రాక్షసేన్ద్రో
ద్రష్టుం వ్యవస్యేదితి నిశ్చితార్థః ॥ 48.48 ॥
143. స బద్ధస్తేన వల్కేన విముక్తోఽస్త్రేణ వీర్యవాన్ ।
అస్త్రబన్ధః స చాన్యం హి న బన్ధమనువర్తతే ॥ 48.49 ॥
144. అథేన్ద్రజిత్తు ద్రుమచీరబద్ధం
విచార్య వీరః కపిసత్తమం తమ్ ।
విముక్తమస్త్రేణ జగామ చింతాం
నాన్యేన బద్ధో హ్యనువర్తతేఽస్త్రమ్ ॥ 48.50 ॥

145. అహో మహాత్ కర్మ కృతం నిరర్థకం
 న రాక్షసైర్మస్త్రగతిర్విమృష్టా ।
 పునశ్చ నాస్త్రే విహతేఽస్త్రమన్యత్
 ప్రవర్తతే సంశయితాః స్మ సర్వే ॥ 48.51 ॥
146. అస్త్రేణ హనుమాన్ ముక్తో నాత్మానమవబుధ్యత ।
 కృష్యమాణస్తు రక్షోభిస్తైశ్చ బన్ధైర్నిపీడితః ॥ 48.52 ॥
147. హన్యమానస్తతః క్రూరై రాక్షసైః కాప్తముష్టిభిః ।
 సమీపం రాక్షసేష్టస్య ప్రాకృష్యత స వానరః ॥ 48.53 ॥
148. అధేష్టజిత్రం ప్రసమీక్ష్య ముక్తమ్
 అస్త్రేణ బద్ధం ద్రుమచీరసూత్రైః ।
 వ్యదర్శయత్తత్ర మహాబలం తం
 హరిప్రవీరం సగణాయ రాజ్ఞే ॥ 48.54 ॥
149. తం మత్తమివ మాతంగం బద్ధం కపివరోత్తమమ్ ।
 రాక్షసా రాక్షసేన్ద్రాయ రావణాయ న్యవేదయన్ ॥ 48.55 ॥
150. కోఽయం కస్య కుతో వాఽత్ర కిం కార్యం కో వ్యసాశ్రయః ।
 ఇతి రాక్షసవీరాణాం తత్ర సంజజ్ఞిరే కథాః ॥ 48.56 ॥
151. హన్యతాం దహ్యతాం వాఽపి భక్ష్యతామితి చాపరే ।
 రాక్షసాస్త్రత్ర సంక్రుద్ధాః పరస్పరమథాబ్రువన్ ॥ 48.57 ॥
152. అతీత్య మార్గం సహసా మహాత్మా స తత్ర రక్షోఽధిపపాదమూలే ।
 దదర్శ రాజ్ఞః పరిచారవృద్ధాన్ గృహం మహారత్నవిభూషితం చ ॥
 ॥48.58॥

153. స దదర్శ మహాతేజా రావణః కపిసత్తమమ్ ।
 రక్షోభిర్వికృతాకారైః కృష్యమాణమితస్తతః ॥ 48.59 ॥
154. రాక్షసాధిపతిం చాపి దదర్శ కపిసత్తమః ।
 తేజోబలసమాయుక్తం తపస్తమివ భాస్కరమ్ ॥ 48.60 ॥
155. స రోషసంవర్జితతామ్రదృష్టిః
 దశాననస్తం కపిమన్యవేక్ష్య ।
 అథోపవిష్టాన్ కులశీలవృద్ధాన్
 సమాదిశత్తం ప్రతి మన్త్రిముఖ్యాన్ ॥ 48.61 ॥
156. యథాక్రమం తైః స కపిర్విప్రుష్ఠః
 కార్యార్థమర్థస్య చ మూలమాదా ।
 నివేదయామాస హరీశ్వరస్య దూతః
 సకాశాదహమాగతోఽస్మి ॥ 48.62 ॥

ఇత్యార్షే శ్రీమద్వాల్మీకి రామాయణే ఆదికాండే నుందరకాండే

అష్టచత్వారింశః సర్గః

***

శ్రీరామస్తుతిః -

ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదాం ।

లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్ ॥

ఫలశ్రుతిః -

బుద్ధిర్బలం యశో ధైర్యం నిర్భయత్వమరోగితా ।

అజాడ్యం వాక్పటుత్వం చ హనుమాత్ స్మరణాత్ భవేత్ ॥

శ్రీహనుమతే నమః

అథ ధన్వంతరి ధ్యానమ్ -

అచ్యుతానంత గోవింద విష్ణో నారాయణామృత ।
రోగాన్మే నాశయాశేషాన్ ఆశు ధన్వంతరే హరే ॥ 1 ॥

ఆరోగ్యం దీర్ఘమాయుష్యం బలం తేజో ధియం శ్రియం ।
స్వభక్తేభ్యః అనుగృహ్లాంతం వందే ధన్వంతరిం హరిమ్ ॥ 2 ॥

ధన్వంతరేరిమం శ్లోకం భక్త్యా నిత్యం పఠన్తి యే ।
అనారోగ్యం న తేషాం స్యాత్ సుఖం జీవన్తి తే చిరమ్ ॥ 3 ॥

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ ధన్వంతరయే అమృతకలశ-
హస్తాయ వజ్రజలౌకహస్తాయ సర్వామయవినాశనాయ త్రైలోక్యనాథాయ
మహావిష్ణవే స్వాహా. ఓం వాసుదేవాయ విద్మహే సుధాహస్తాయ ధీమహి
తన్నో ధన్వంతరిః ప్రచోదయాత్ ।

అథ నవరూపార్చనా -

ఆరోగ్యం పద్మబంధుః వితరతు నితరాం సంపదం శీతరశ్మిః
భూలాభం భూమిపుత్రః సకలగుణయుతాం వాగ్విభూతిం చ సౌమ్యః ।
సౌభాగ్యం దేవమంత్రీ రిపుభయశమనం భార్గవః శౌర్యమార్కిః
దీర్ఘాయుః సైంహికేయః విపులతరయశః కేతురాచంద్రతారమ్ ॥
అరిష్టాని ప్రణశ్యన్తు దురితాని భయాని చ ।
శాంతిరస్తు శుభం మేఽస్తు గ్రహాః కుర్వన్తు మంగళమ్ ॥

అథ క్షమాప్తార్చనా -

యదక్షరపదభ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ ।
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమోఽస్తుతే ॥

అథ భగవత్సమర్పణమ్ -

కాయేన వాచా మనసేంద్రియైర్వా
బుద్ధ్యాత్మనా వా ప్రకృతేః స్వభావాత్ ।
కరోమి యద్యత్సకలం పఠన్మై
నారాయణాయేతి సమర్పయామి ॥

అథ మంగళమ్ -

శ్రియః కాంతాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

